

Utlämnande av ljudupptagning
54 kap. kyrkoordningen

YRKANDE M.M.

A har överklagat beslutet och vidhållit sin begäran att få ta del av ljudinspelningarna. Till stöd för överklagandet har han anfört bl.a. följande.

Jag har från Domkapitlet i Z fått god service och tagit emot handlingar i rubricerade ärende. En handling som begärts in är emellertid i sin helhet sekretessbelagd. Det är – såvitt saken kan utrönas – i denna handling det som prästen sedan fälls för förekommer. Jag begär att Överklagandenämnden i helhet eller delar häver sekretessen.

Enligt domkapitlet ska vad som återges på USB-minnet inte uppfattas som självavård utan mer som uttryck för en relation av privat karaktär. Inte mer privat än att Domkapitlet använder repliker från samtal för gärningsbeskrivning/dom, material som Domkapitlet skaffat sig via detta USB-minne med hundratals timmars inspelade samtal. Huruvida någon tjänsteman på stiftet, biskopen eller domarledamoten lyssnat på hela detta material framkommer inte, men det ter sig knappast troligt. Så vad innehåller USB-minnet? Det är i sin helhet sekretessbelagt! Domkapitlet vet dock, och dömer på den uppgiften, att den aktuella prästen "i samtal med aktuell konfident uttryckt illojalitet med Svenska kyrkans ordning". Bara den som lyssnar på konversationen kan skaffa sig en uppfattning om arten av denna bristande lojalitet. Det sekretessbelagda materialet är nyckelmateriale i fallet.

Stadgandet i KO 54 kap 4 § är välmotiverat – för det fall det går att identifiera t.ex. den som anmält en präst. I det aktuella fallet är det uppenbarligen en person som enligt tjänsteanteckning 20230915 av stiftsjuristen B konstaterades 1. vara en verklig person (som kanske likväl inte behövde legitimera sig!) och 2. inte behövde uppge sitt efternamn. Det torde svårligen kunna göras gällande att någon lider personligt men om uppgifterna görs tillgängliga. Den prästsaken gäller här för den delen redan genom domkapitlets beslut sannolikt lidit personligt men, men har hävdats att det inspelade materialet kommer att stödja hans version av vad som förekommit.

Nu menar Domkapitlet i sitt beslut, att det är prästens egna uppgifter som – med stöd av övrig utredning – är de omständigheter som kapitlet stöder sig på. Relationen har blivit "alltför privat", som det heter. Prästen har också "uttalat ett antal egna åsikter som strider mot Svenska kyrkans ordning och som inte är förenliga med de löften han avgett vid vigningen". Inte konstigt om "vi vill komplettera ärendet med det inspelade materialet", som stiftsjuristen i Z i sin tjänsteanteckning 15 september 2023 anger. USB-stickan skickades en månad senare av stiftsjuristen i S stift B till Z (stämplades in 19 sept). Då klargörs att det finns en verklig person, som lämnat USB-minnet i S – även om personen inte uppger sitt efternamn. Någon har väl då lyssnat på allt material (flera hundra timmars samtal) som förekommer på USB-minnet?

Av gärningsbeskrivningen framgår vad prästen bland annat har sagt i samtal med konfidenten. Prästen i fråga hänvisar också till de inspelningar "som uppenbarligen finns" för att styrka vad han i skrift svarar på gärningsbeskrivningen men noterar, att han finner utdragen från e-post tagna ur sitt sammanhang (yttrande 4 oktober 2023). Prästen har inte fått ta del av ljudinspelningarna och tar därför ingen hänsyn till anklagelserna, skriver han därtill. Så mycket viktigare blir det då att kunna höra och möjligtvis förstå sammanhangen. Vad är det för material på USB-minnet? Vad finns där sådant som talar för och vad finns sådant som talar emot prästen, det måste väl framgå?

Domkapitlet markerar prästens "bristande omdöme och mognad i tjänst". Prästen själv har tydligen – utan särskild utbildning – under sitt pastorsadjunktsår satts in på en rätt krävande jourtjänst. Erfarna präster skulle kunna ha synpunkter på detta, inte minst som vi i det här fallet tror oss se ett skolboksexempel på hur en konfident agerar – ömsom med smicker, ömsom med hot och gränslöst därtill. Hur det förhåller sig med den saken kan bara avgöras med hjälp av det sekretessbelagda materialet, som blir en viktig källa för den som vill skaffa sig kännedom om det kyrkliga rättssystemet och de tekniska lösningar som på sitt sätt utmanar hela systemet, när samtal automatiskt kan spelas in utan att prästen, som har tystnadsplikt, har en aning om saken.

Att i det materialet skulle kunna förekomma uppgifter som polisen är intresserad av (tjänsteanteckning 15 augusti av stiftsjuristen), noterar jag – men denna omständighet har ingen bäring på sekretessen. För övrigt har anmälares namn maskerats. Prästen hade bara en e-postadress att skriva till, inget telefonnummer. Vad det var för slags oönskade bilder, som prästen initialt anklagades för att ha skickat till konfidenten, har domkapitlet inte rett ut. Ska det förstås som att misstanken först gällde sexualia (jfr tjänsteanteckning från S stift 4 juli 2023) men att denna misstanke visat sig grundlös? Anmälares själv kunde ringa prästen vid nästan alla upptänkliga tider på dygnet eftersom hon visste hans namn (oklart hur).

Det är möjligt att en överklagandenämnd skulle kunna notera svagheter i det kyrkliga rättssystemet och föreslå åtgärder, men det är inte längre min sak att tipsa om reformer inom kyrkorätten. Jag är fullt nöjd med att kunna ta del av det för fallet relevanta materialet, som alltså inte ska kunna handhavas genom hemligstämpel. Jag har inte övertygats om visligheten att skaffa tillgång till detta omfattande material för att hantera fallet, men nu är det som det är. Stiftsjuristens i S stift nit är verkligt, men inte visligt, för att använda en formulering av biskopen Esaias Tegnér.

Blir telefonsjälvård alls möjlig om prästen med tystnadsplikt spelas in och vad med samtal som inte i första hand är självård, men som likväl kommer att användas? För värdering av vilken framtid som avtecknar sig vad gäller telefonsjälvård, kan USB-minnet ge underlag för allvarliga överväganden.

Domkapitlet har yttrat:

Med anledning av Överklagandenämndens föreläggande får Domkapitlet översända en kopia av den USB-sticka som ursprungligen ingavs av anmälares, men som sedan återlämnats på anmälares begäran. Även de övriga handlingar där Domkapitlet funnit skäl att sekretessbelägga delar av materialet bifogas.

Domkapitlet har genom det nu överklagade beslutet fortsatt ansett att de på USB-stickan inspelade telefonsamtalen mellan anmälares och den berörde prästen innehåller ett stort antal sådana uppgifter som omfattas av sekretess, företrädesvis utifrån bestämmelserna i 54 kap. 4 a § kyrkoordningen. Det avser uppgifter som skulle vara till uppenbart men för i första hand anmälares om de lämnades ut. Det finns skäl att notera att det mycket omfattande materialet på USB-stickan endast till mycket liten del legat till grund för Domkapitlets prövning. De inspelade uttalandena av prästen som prövats av Domkapitlet i tillsynsärendet har offentliggjorts genom beslutet. Uttalanden som prästen inför Domkapitlet också erkänt att han gjort vid samtal med anmälares. Förutom dessa uttalanden skulle de inspelade samtalen i övrigt närmast kunna jämföras med den så kallade slasken inom ramen för förundersökningen i brottmål.

Det mycket omfattande materialet på USB-stickan har därför inte skrivits ut. En sådan utskrift med tillhörande maskning skulle sannolikt ta flera arbetsveckor i anspråk. Den berörde prästen har dock med sin rätt som part givits tillfälle till insyn till allt material som Domkapitlet haft tillgängligt i ärendet. Han har därvid på angiven tid, både på sin hemort tillsammans med stiftsprosten och på stiftskansliet, haft möjlighet att ta del av hela innehållet på USB-stickan. Den berörde prästen har dock uttryckligen avstått från denna sin rättighet.

Beträffande annan än part och Överklagandenämnden saknas med hänsyn till föreläggande sekretess praktisk möjlighet – inte minst till stiftets begränsning av lokaler, personal och ekonomi – att låta en sådan person (såsom klaganden i detta ärende) att ens med förbehåll kunna ta del av det mycket omfattande material varom det nu är i fråga. Överklagandet bör därför avslås.

Svenska kyrkans överklagandenämnd (Johan Munck, Esbjörn Särduquist, Ragnar Persenius och Eric Bylander) anförde i beslut den 24 maj 2024 följande.

I samband med relationsändringen mellan Svenska kyrkan och staten var frågan om handlingsoffentlighet av stor principiell betydelse. Det ansågs viktigt att verksamheten inom Svenska kyrkan skulle fortsätta bedrivas med öppenhet och att allmänheten skulle ha tillgång till handlingar i samma utsträckning som tidigare. Därför stadgas i 11 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan att var och en har rätt att ta del av Svenska kyrkans handlingar och att denna rätt bara får begränsas om det är särskilt motiverat med hänsyn till skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden, Svenska kyrkans ekonomiska intresse, eller något synnerligen väsentligt intresse.

Det öppna samtalet och den fria granskningen av Svenska kyrkans verksamhet är av avgörande vikt för Svenska kyrkan som öppen folkkyrka med demokratisk organisation. Den inomkyrkliga handlingsoffentligheten, som regleras i 53 kap. 3–11 §§ kyrkoordningen, är i det sammanhanget av grundläggande betydelse och tillämpas för all kyrklig verksamhet, när det inte är uppenbart att andra intressen väger tyngre.

Vissa undantag från huvudregeln om offentlighet har ansetts nödvändiga. Förbud mot att röja vissa uppgifter regleras i 54 kap. kyrkoordningen. Endast när en uppgift klart och tydligt faller in under en förbudsregel i 54 kap. får undantag från huvudregeln om handlingsoffentlighet göras. Om de skyddade uppgifterna förekommer endast i vissa delar av en handling kvarstår dock rätten att ta del av handlingens övriga delar. (Se 53 kap. 4 § kyrkoordningen.)

Som framgår av inledningen till kyrkoordningen bör vid tolkningen och tillämpningen av kyrkoordningens bestämmelser de principer gälla som är vedertagna för samhällets rättsordning i övrigt. Bestämmelsen i 53 kap. 4 § motsvaras numera närmast av 2 kap. 15 § första stycket tryckfrihetsförordningen.

I rättspraxis anses det förhållandet att en framställan avser ett mycket omfattande material som kräver en betydande arbetsinsats att ta fram och sekretesspröva, inte påverka myndighetens skyldighet att lämna ut handlingarna. Däremot påverkar materialets omfattning tidpunkten för tillhandahållande av handlingarna (se bl.a. rättsfallet RÅ 1979 Ab 6).

I rättsfallet RÅ 1989 ref. 111 där den helt övervägande delen av handlingarna omfattades av sekretess uttalade Regeringsrätten följande: "I regel gäller inte heller någon sekretess för sådana uppgifter på här aktuella handlingar som anger bara exempelvis ort och tid för meddelandet. Att emellertid – bara för att uppgifter av här nämnt slag förekommer på tusentals i övrigt hemliga handlingar – lämna ut sådana uppgifter på lika många eljest blanka papper saknar all rimlig mening och kan inte anses omfattat av skyldigheten enligt 2 kap. 12 § första stycket tredje meningen tryckfrihetsförordningen." [Den bestämmelse som Regeringsrätten hänvisade till finns numera i 2 kap. 15 § första stycket tredje meningen tryckfrihetsförordningen.]

Regeringsrätten har vidare i rättsfallet RÅ 1992 ref. 15, när det gäller s.k. maskning, uttalat att om ett sådant förfarande skulle leda till att så gott som all information av konkret natur fick maskeras och ett utlämnande endast av från informationssynpunkt ointressant text, skulle det te sig orimligt både med hänsyn till grundtankarna bakom sekretesslagstiftningen och med beaktande av vad som i arbetsresursväg kan hos myndigheter och domstolar ställas till förfogande för ett praktiskt genomförande.

Av Högsta förvaltningsdomstolens dom den 23 september 2022 i mål 2881-22 framgår att om uppgifterna i allt väsentligt är sådana att de omfattas av sekretess och det som skulle kunna lämnas ut inte ger en bild av uppgifternas egentliga innehåll utan anses sakna intresse i sammanhanget, behöver dessa uppgifter inte lämnas ut.

I förevarande fall är det främst två av bestämmelserna i 54 kap. kyrkoordningen som aktualiseras. Inom kyrkans själavård gäller, enligt 54 kap. 1 § kyrkoordningen, förbud mot att röja sådana uppgifter som har anförtrotts en präst under bikt eller enskild själavård (Absolut tystnadsplikt).

I kyrkans tillsyns- och överprövningsverksamhet gäller, enligt 54 kap. 4 a § kyrkoordningen, förbud mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider men om uppgiften röjs. Här gäller alltså ett rakt skaderekvisit. Det råder således en presumtion för offentlighet, dvs. att handlingen kan lämnas ut.

Den handling som A har begärt ut görs av närmare 70 timmar ljudinspelningar från samtal mellan anmädlaren (här benämnd X) och prästen (här benämnd Y) vilka inlets genom att X ringt Jourhavande präst. Ljudinspelningarna faller därmed som utgångspunkt in under den absoluta tystnadsplikt som gäller inom telefonsjälavården och som inte kan efterges av konfidenten. Emellertid synes inspelningarna också omfatta samtal mellan X och Y som inte kan sägas utgöra enskild själavård, liksom samtal som övergått från enskild själavård till mer allmänt hållna samtal. I den delen omfattas ljudinspelningarna av den sekretess som gäller i kyrkans tillsyns- och överprövningsverksamhet. Var gränsen går mellan enskild själavård och mer allmänt hållna samtal är en grannlag uppgift att avgöra.

I de fall uppgifterna inte omfattas av den absoluta tystnadsplikten för enskild själavård, ska bestämmelsen om tillsyns- och överprövningssekretess tillämpas. Enligt den bestämmelsen gäller ett rakt skaderekvisit, dvs. en presumtion för att handlingarna ska lämnas ut och att förbud mot utlämnande bara gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider men om uppgiften röjs.

Av förarbetena till den numera upphävda sekretesslagen (1980:100) framgår bl.a. följande (prop. 1979/80:2 Del A s. 80 ff.). Ett rakt skaderekvisit innebär att tillämparen kan göra skade- och menbedömningen inom ganska vida ramar. Avsikten är att denna bedömning i huvudsak ska kunna göras med utgångspunkt i själva uppgiften och behöver inte i första hand knytas till en skadebedömning i det enskilda fallet. Avgörande bör i stället vara om uppgiften är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som ska skyddas genom bestämmelsen. Uttrycket ”men” har getts en mycket vid innebörd. I första hand åsyftas sådana effekter som att någon blir utsatt för andras missaktning om hans personliga förhållanden blir kända. Redan den omständigheten att vissa personer känner till en för någon enskild ömtålig uppgift kan i många fall anses vara tillräckligt för att medföra men. Utgångspunkten för en bedömning av om men föreligger är den berörda personens egen upplevelse.

Eftersom X numera har begärt och också fått tillbaka USB-stickan kan det på goda grunder antas att X anser innehållet i ljudupptagningarna vara menligt.

Överklagandenämnden anser att det – med hänsyn till omfattningen på inspelningarna och mängden uppgifter som omfattas av sekretess – inte kan krävas att domkapitlet ska låta göra en utskrift av inspelningarna som sedan till mycket stor del kommer att maskas. Vidare godtar nämnden domkapitlets uppgift att det saknas resurser att på domkapitlets kansli låta A ta del av inspelningarna till den del de skulle kunna lämnas ut. Det anförda leder till att överklagandet ska avslås.

Överklagandenämndens beslut får inte överklagas.

Överklagandenämndens beslut: Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Sökord: Utlämnande.

Ärendenummer: ÖN 2024/9

Beslut: 11/2024

Bilaga A

2023-12-29

A

Angående utlämnande av handling (DK 2023–0083)

Du har begärt att få ta del av till Domkapitlet handlingar i rubricerat ärende, vilka bifogas detta brev. Enligt 54 kap 4 a § kyrkoordningen gäller förbud mot att röja uppgifter i kyrkans tillsyns- och överprövningsverksamhet rörande enskilds personliga förhållanden. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider men om uppgiften röjs.

Då det finns särskild anledning att anta att ett röjande av vissa uppgifter i de begärda handlingarna leder till men för den enskilde eller närstående om uppgifter i ärendet lämnas ut av Domkapitlet, med stöd av ovan nämnda paragraf, att hinder föreligger mot att lämna ut vissa av de begärda handlingarna i dess helhet. Vilka dessa är framgår av det utlämnade materialet. När det gäller det inspelade material som inkommit i form av en USB-sticka, är det sekretessbelagt i sin helhet.

.....